

Тетяна КОЛОМОЄЦЬ,
 декан юридичного факультету,
 завідувач кафедри адміністративного
 та господарського права
 Запорізького національного університету,
 доктор юридичних наук, професор,
 заслужений юрист України

Юлія КАЛАШНИК,
 суддя Запорізького адміністративного суду

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРОЯВ НЕПОВАГИ ДО СУДУ

Одним із важливих елементів правової держави є висока правова культура громадян, що дістає вияв, зокрема, і у формі поваги до суду, до встановлених у суді правил. Не менш важливим для утвердження в Україні правової держави є об'єктивний та своєчасний розгляд справ у суді. Однією з причин порушення судами України визначених законодавством строків розгляду справ різних категорій є неявка в суд учасників процесу, а також невиконання або несвоєчасне виконання відповідними особами законних вимог суду щодо надання інформації та документів, необхідних для судового розгляду. Через неявку в судові засідання учасників судового розгляду фактично відкладається розгляд кожної другої-третьої справи¹.

¹ Див.: Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення відповідальності за зрив розгляду судових справ та прояв неповаги до суду» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/81b1cba59140111fc2256bf7004f9cd3/7c26f6a952a62fecc22573fd00355707?OpenDocument>

Водночас визначений чинною редакцією ст. 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КпАП) склад адміністративного проступку «прояв неповаги до суду», встановлений з метою забезпечення своєчасної явки в суд учасників процесу, передбачає відповідальність тільки за злісне, тобто повторне, без поважних причин, ухилення від явки в суд, і при цьому не всіх осіб, без яких неможливий розгляд судової справи, а тільки свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта, перекладача. Це означає, що за чинною редакцією ст. 185-3 КпАП не є правопорушенням і не тягне адміністративної відповідальності одноразова умисна неявка в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта, перекладача, а також неодноразове нез'явлення без поважних причин правопорушника, підсудного, спеціаліста, іншої особи, особиста участь якої в судовому розгляді визнана обов'язковою.

Дії, які полягають в очевидній неповазі до суду, принижують авторитет правосуддя, можуть вчинятися і поза межами судових засідань, і не у приміщеннях органів судової влади. Це є можливим, оскільки законодавство не визначає відповідальність за прояви неповаги до суду поза приміщеннями органів судової влади.

Серед інших проблем інституту адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду можна назвати: відсутність альтернативних адміністративних стягнень у санкції ст. 185-3 КпАП; правову невизначеність щодо понять «злісне ухилення» та «явна зневага»; відсутність у КпАП процедури фіксації судового засідання, що ускладнює доведення винуватості порушника; наявність непоодиноких випадків кваліфікації проявів неповаги до суду як дрібного хуліганства; відсутність єдиних для всіх судів «Правил поведінки громадян у суді», що обумовлює суб'єктивний підхід під час прийняття та застосування різних за змістом правил; неможливість виконання адміністративного стягнення у вигляді штрафу щодо певних категорій порушників; відсутність у КпАП регламентації порядку відшкодування збитків, завданих правопорушенням, відповідальність за яке передбачене ст. 185-3 КпАП.

У зв'язку із цим виникає потреба ґрунтовного дослідження актуальних проблем адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду з метою формування конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного та перспективного законодавства, а також юридичної практики в цій сфері суспільних відносин.

Метою статті стало дослідження проблем та перспектив удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду. Для досягнення поставленої мети виконувалися такі завдання: досліджувався ступінь наукової розробки теми; аналізувалися актуальні проблеми адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду; визначалися шляхи вирішення окреслених проблем та формулювалися пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства та юридичної практики у цій сфері суспільних відносин.

Предметом наукової статті є проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду.

Для написання наукової статті використовувалась система загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів досліджен-

ня. Більшою мірою використовувались прийоми логічного методу, системно-функціональний метод та метод юридичного моделювання.

Серед вчених, які досліджували питання адміністративної відповідальності, слід назвати В. Авер'янова, О. Бандурку, Д. Бахраха, В. Бевзенка, В. Галунька, І. Голосніченка, Г. Джагупова, П. Діхтієвського, Є. Додіна, В. Доненка, Р. Калюжного, С. Ківалова, Л. Ковалю, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Р. Мельника, О. Миколенка, С. Петкова, В. Семеняку, В. Сіренка, С. Стеценка, Ю. Тихомирова, М. Тищенка, В. Тюріна, Ф. Фіночка, Н. Хорощак, Ю. Шемшученка, В. Шкарупу, Х. Ярмакі та інших, праці яких стали науковим підґрунтям дослідження.

Серед останніх досліджень адміністративної відповідальності за правопорушення, що посягають на встановлений порядок здійснення правосуддя в Україні, варто відзначити праці В. Гречишникової¹ та І. Русенко². Однак слід зазначити, що проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду ще недостатньо проаналізовані науковцями, тому тема цієї наукової статті є актуальною для сучасної науки адміністративного права.

Повага до суду є невід'ємною складовою поваги особи до державної влади в цілому та важливою гарантією здійснення своєчасного, об'єктивного, неупередженого правосуддя в Україні.

Як слушно зазначає І. Русенко, втручання у здійснення правосуддя, що дістає вияв у порушенні громадського порядку в суді, впливі на суд або суддів або висловленні неповаги до них, використанні й поширенні інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою завдання шкоди авторитету суду, формуванні заангажованої громадської думки, викликає негативну реакцію суддівського співтовариства, громадськості та міжнародної спільноти. В Україні немає окремого нормативно-правового акта, який би регламентував правила поведінки присутніх в залі судового засідання. Частково правила закріплені у Кримінальному процесуальному (КПК), Цивільному процесуальному (ЦПК), Господарському процесуальному (ГПК) кодексах та в Кодексі адміністративного судочинства (КАС) України. Крім вищенаведених нормативно-правових актів, які регламентують поведінку у судах, існують правила, що розробляються окремими судами. У цих актах містяться норми щодо реагування на випадки вияву неповаги до суду та порядку притягнення особи до юридичної відповідальності за це³.

«Неповага до суду», на думку І. Русенко, – поняття надшироке. Це – великий спектр дій і вчинків як учасників процесу, так і слухачів, які заважають судді вести процес або демонструють зневажливе ставлення до судочинства чи

¹ Див.: Гречишнікова В.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на встановлений порядок здійснення правосуддя в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – Дніпропетровськ, 2011. – 20 с.

² Див.: Русенко І.Я. Проблеми практичного застосування юридичної відповідальності за прояв неповаги до суду / Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих науковців: Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Тернопіль, 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1164

³ Див.: Там само.

правосуддя. Неповагою до суду може бути некоректна поведінка присутніх у залі, образливі висловлювання щодо суду, непокора суду, зневажливе ставлення до зауважень суду, хамство, вигуки. За таку поведінку суддя має право покарати, однак це – власне, право, а не обов'язок судді¹.

Недостатньо повним є визначення поняття «неповага до суду» у чинному та перспективному законодавстві. Адміністративно-деліктне законодавство України знаходиться в процесі реформування. Найближчим часом очікується прийняття нового Кодексу України про адміністративні проступки, але в існуючих проектах фактично не вирішеними залишаються актуальні питання удосконалення юридичної відповідальності за прояви неповаги до суду. Так, ст. 558 під назвою «Прояв неповаги до суду» проекту Кодексу України про адміністративні проступки від 26 травня 2004 р. № 5558² і за формою, і за змістом фактично тотожна нормі чинного КпАП.

Згідно з ч. 1 ст. 185-3 КпАП неповага до суду, що дістала вияв у злісному ухиленні від явки в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача або в невідкоренні зазначених осіб та інших громадян розпорядженню головуючого чи в порушенні порядку під час судового засідання, а так само у вчиненні будь-ким дій, які свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил, тягнуть накладення штрафу від 20 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частина 2 ст. 185-3 КпАП встановлює, що злісне ухилення експерта, перекладача від явки в суд тягне накладення штрафу від 20 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Із аналізу тексту ст. 185-3 КпАП випливає, що фактично неможливо притягти до адміністративної відповідальності правопорушника за злісне ухилення від явки в суд, тому що зазначена стаття КпАП передбачає відповідальність за злісне ухилення від явки в суд тільки свідка, потерпілого, позивача та відповідача. Крім того, закон не встановлює відповідальності за злісне ухилення від явки в суд законного представника, захисника та спеціаліста.

Так само залишається незрозумілим, де може відбуватися прояв неповаги до суду – тільки у залі судового засідання або і в приміщенні суду, на його території, в тому числі на прилеглий території – наприклад, на паркувальних майданчиках тощо.

Питання виникають і з застосуванням санкцій за прояв неповаги до суду. За чинним КпАП це може бути лише штраф, хоча відносно недавно судді могли застосовувати до правопорушників і адміністративний арешт, що, з одного боку, стимулювало потенційних правопорушників дотримуватися встановлених правил у суді, а з другого – створювало умови для зловживання владою окремими суддями, коли за невдоволення рішенням суду і словесний вияв негативних емоцій особа могла отримати стягнення у вигляді адміністративного арешту до 15 діб. В сучасних умовах ситуація ускладнюється значним соціальним розшаруванням українського суспільства. Для однієї категорії гро-

¹ Див.: Там само.

² [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=18191

мадян встановлена сума штрафу не є стимулом для правомірної поведінки, а щодо певних категорій громадян (наприклад безпритульних) адміністративне стягнення у вигляді штрафу фактично неможливо виконати.

Проблемним з точки зору теорії та практики є оціночний (юридично невідзначений) характер такого виду прояву неповаги до суду, як вчинення будь-яких дій, що свідчать про явну зневагу до суду або до встановлених у суді правил. Що саме означає словосполучення «явна зневага», які дії підпадають під це визначення, вирішує сам суддя, виходячи із суб'єктивної оцінки ситуації.

Не менш важливим питанням є неоднозначний підхід суддів до кваліфікації різних проявів неповаги до суду. Через відсутність доказової бази чи незадоволення характером та розміром санкції, передбаченої зазначеною вище статтею КпАП, судді іноді кваліфікують прояви неповаги до суду як дрібне хуліганство, за вчинення якого вже можна призначити і адміністративний арешт.

Спілкування із практичними працівниками судів Запорізької області дозволило виділити такі проблеми інституту адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду:

1) згідно зі ст. 255 КпАП протокол у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-3 КпАП, має право складати тільки судовий розпорядник, а їх у суді 1-2 особи на 7-8 суддів. Таким чином, часто виникає ситуація, коли учасники судового розгляду порушують правила поведінки під час судового засідання, звертаються до судді сидячи, голосно розмовляють між собою тощо, а суддя не має можливості притягти порушників до адміністративної відповідальності за відсутності судового розпорядника. Крім того, факт відсутності останнього провокує учасників судового розгляду на безкарний прояв неповаги до суду;

2) згідно із Кримінальним кодексом України відповідальність за погрозу судді настає у разі вчинення відповідного злочину у будь-який час дня чи ночі, а до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду можна притягти порушника, який вчинив це правопорушення тільки під час судового засідання. Тобто якщо в інших приміщеннях суду, на прилеглий території або в інших громадських місцях порушник проявить неповагу до суду у формі образ (словом чи дією) на адресу судді, пов'язаних із розглядом конкретної юридичної справи, то такого порушника неможливо притягти до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду. В кращому випадку дії порушника можна кваліфікувати як дрібне хуліганство (у формі, наприклад, образливого чіпляння). В інших випадках суддя може розраховувати тільки на відшкодування моральної шкоди за позовом про захист честі та гідності в порядку цивільного судочинства. Це саме стосується і проявів неповаги до суду у публікаціях у пресі, репортажах, виступах на телебаченні чи радіо, у коментарях в мережі Інтернет тощо;

3) виникає питання із строками притягнення до адміністративної відповідальності. Наприклад, особа повторно не з'явилася за викликом до суду, а з певних причин наступне судове засідання призначається на дату через 3 місяці після другого. Чи буде третя неявка вважатися злісним ухиленням від явки в суд, адже строк притягнення особи до адміністративної відповідаль-

ності за прояв неповаги до суду у формі злісного (повторного) ухилення від явки в суду пройшов (сплинув)?

4) у зв'язку із попередньою проблемою виникає питання, що взагалі розуміти під поняттям «злісне ухилення». У законі немає визначення цього поняття, тому на практиці це питання вирішується суб'єктивно за допомогою тлумачення ст. 185-3 КпАП науково-практичними коментарями. Наприклад, скільки разів порушник має ухилитися від явки в суд або чи є інші ознаки, що вказують на «злісність»: якщо є точна, перевірена, підтверджена документально (відеозаписом вручення повістки) інформація про те, що особа була вчасно і належним чином повідомлена про час і місце розгляду справи, проте без будь-яких поважних причин не з'явилася до суду. Чи можна таку ситуацію (бездіяльність учасника процесу) кваліфікувати як злісне ухилення від явки в суд – питання відкрите;

5) ст. 185-3 КпАП не передбачає можливості притягнення до адміністративної відповідальності за злісне ухилення від явки в суд самого правопорушника, а також спеціаліста та законного представника. У кримінальному процесі, якщо підсудний, щодо якого обраний запобіжний захід, не пов'язаний із утриманням під вартою, злісно ухиляється від явки в суд, то суддя може змінити запобіжний захід на утримання під вартою. І це є вагомим мотивом дотримуватися правил поваги до суду. Натомість в адміністративно-деліктному провадженні, наприклад, у разі притягнення порушника до адміністративної відповідальності за ст. 130 КпАП, привід не передбачений і неможливо притягти порушника до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду у формі злісного ухилення від явки в суд;

6) у тексті ст. 185-3 КпАП є 2 схожі оціночні поняття – «неповага до суду» та «явна зневага до суду», причому «вчинення будь-ким дій, які свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил» є формою прояву неповаги до суду. Використання в тексті однієї статті КпАП різних за формою, але фактично тотожних за змістом понять не можна вважати доцільним;

7) на практиці фактично неможливо застосувати адміністративне стягнення у вигляді штрафу до певних категорій порушників. Наприклад, стягнути штраф з осіб без певного місця проживання, які фактично не мають особистого майна, грошей і місця роботи. Водночас санкція ст. 185-3 КпАП передбачає можливість накладення на порушника адміністративного стягнення лише у вигляді штрафу. Таким чином, притягти до адміністративної відповідальності зазначених осіб за прояв неповаги до суду фактично неможливо;

8) ЦПК, КПК та КАС України регламентують порядок фіксації судового засідання в протоколі та ведення звукозапису. Натомість норми КпАП не передбачають фіксації судового засідання, протокол судового засідання не ведеться, звукозапис не здійснюється і, як правило, відсутній судовий розпорядник. Таким чином, судді фактично неможливо довести, а учаснику судового розгляду – спростувати факт прояву неповаги до суду. Цю проблему могли б вирішити камери відеоспостереження, які фіксуватимуть все, що відбувається у залі судового засідання, проте їх використання потребує технічного переоснащення приміщень суду та чіткої правової регламентації використання відеоінформації, отриманої з їх допомогою;

9) КпАП не регламентує порядку відшкодування збитків, завданих правопорушенням, відповідальність за яке передбачена ст. 185-3 КпАП. Це, наприклад, витрати, пов'язані з перенесенням судового засідання у зв'язку із злісним ухиленням від явки в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта та перекладача;

10) практикуючи судді наголошують на необхідності внесення змін до ст. 185-3 КпАП, внаслідок чого була б передбачена адміністративна відповідальність за прояв неповаги до суду не тільки у залі судового засідання, а і у приміщенні суду взагалі. Адже порушники часто вчиняють дії, які свідчать про явну зневагу до суду, вже за межами зали судового засідання, але знаходячись ще у приміщенні суду. Наприклад, вигукуючи образи на адресу судді в коридорі, на сходах тощо;

11) згідно зі ст. 258 КпАП протокол про адміністративне правопорушення не складається у випадку вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185-3 КпАП, якщо особа не оспорує вчинення порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається. Але згідно з ч. 4 ст. 258 КпАП, якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 256 КпАП, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185-3 КпАП. Таким чином, незрозуміло, з якою метою ст. 255 КпАП уповноважує складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 185-3 КпАП, судового розпорядника;

12) у разі прояву порушником неповаги до суду у формі образ на адресу судді незрозумілим залишається питання, як визначити, чи є висловлені слова образою? Можливість призначення лінгвістичної експертизи КпАП не передбачена. Виходить, що сам суддя на свій розсуд визначає, чи є слова на його адресу образливими, чи ні. Це саме стосується й інших випадків «вчинення будь-ким дій, які свідчать про явну зневагу до суду».

У Науково-практичному коментарі Кодексу України про адміністративні правопорушення його автори висловлюють думку про те, що правопорушення, передбачене ст. 185-3 КпАП, може вчинятися шляхом різноманітних дій: у вербальній формі, шляхом жестикуляції, бездіяльності у вигляді непідкорення вимогам головуючого у судовому засіданні, неявки в суд осіб, які визнані у встановленому законодавством порядку свідками, потерпілими, позивачами або відповідачами, експертами, перекладачами, тощо¹.

Таким чином, очевидним є суб'єктивний підхід до визначення форм прояву неповаги до суду, які можуть стати підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що

¹ Див.: Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Колужний Р.А., Комзюк А.Т., Поєрїбний О.О. та ін. – 2 вид. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – С. 336.

формулювання ст. 185-3 КпАП потребує суттєвого удосконалення, чіткого правового закріплення можливих видів прояву неповаги до суду, доповнення санкції зазначеної статті альтернативними видами адміністративних стягнень з метою забезпечення реального виховного впливу на учасників судового процесу.

За ініціативою суддів Верховного Суду України був розроблений проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення відповідальності за зрив розгляду судових справ та прояв неповаги до суду». Цим проектом пропонується викласти ст. 185-3 КпАП у новій редакції. Передбачається встановити адміністративну відповідальність не тільки за злісне, а й за перше нез'явлення до суду без поважних причин (за умови належного повідомлення про дату, час і місце розгляду справи) свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта, перекладача, а також додатково спеціаліста та іншої особи, особиста участь якої у розгляді справи визнана судом обов'язковою, якщо це перешкоджає розгляду справи. При цьому правове регулювання відповідальності експерта, перекладача за неявку в суд без поважних причин зазнає змін з точки зору його структурного розміщення в частинах цієї статті. Пропонується розмістити відповідні норми в ч. 1 ст. 185-3 КпАП, де передбачено відповідальність інших осіб – учасників судового розгляду.

У положеннях ч. 1 ст. 185-3 КпАП (у редакції законопроекту) про відповідальність за невідкорення розпорядженням головуючого в судовому засіданні, порушення порядку під час судового засідання зазначається ширший, ніж у чинній редакції, перелік осіб, без яких практично неможливий розгляд конкретної судової справи.

У ч. 2 ст. 185-3 КпАП у редакції законопроекту пропонується посилити адміністративну відповідальність за повторне нез'явлення до суду без поважних причин (за умови належного повідомлення про дату, час і місце розгляду справи) осіб, зазначених у ч. 1 цієї статті, якщо це перешкоджає розгляду судом справи.

Крім того, ст. 185-3 КпАП згідно із зазначеним законопроектом необхідно доповнити новими ч. 3 і ч. 4, в яких пропонується встановити відповідальність за невиконання або несвоєчасне виконання законних вимог суду щодо надання інформації чи документів, необхідних для судового розгляду, за відсутності ознак злочину, а також за дії, вчинювані поза межами судового засідання з метою перешкодити здійсненню правосуддя, та за грубе порушення порядку під час судового засідання – за відсутності ознак злочину.

Прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення відповідальності за зрив розгляду судових справ та прояв неповаги до суду» має дисциплінувати учасників судових проваджень щодо їх явки в суд, забезпечити своєчасне надходження за відповідними запитами суддів інформації та документів, необхідних для об'єктивного і повного розгляду судових справ, а також запобігти подальшому поширенню в українському суспільстві випадків прояву неповаги до судів та суддів. Закон створить умови для розгляду судами різних категорій справ протягом розумних строків, зменшить кількість фактів

судової тяганини, сприятиме підвищенню гарантій авторитетності правосуддя в державі¹.

Удосконалення потребує і санкція ст. 185-3 КпАП. Адже можливість застосування до правопорушників, які проявили неповагу до суду, лише штрафу обмежує виховний вплив адміністративної відповідальності. Доцільним вбачається доповнення санкції зазначеної статті альтернативними адміністративними стягненнями у вигляді громадських робіт та адміністративного арешту.

Враховуючи сформульовані вище пропозиції щодо удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду, ст. 185-3 КпАП пропонується викласти у такій редакції:

«Стаття 185-3. Прояв неповаги до суду.

Неповага до суду, що дістала вияв у неявці в суд без поважної причини свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта, спеціаліста, присяжного, перекладача, порушника або його законного представника, або в невідкоренні зазначених осіб та інших громадян розпорядженню головуючого, – тягне вивіщення попередження.

Неповага до суду, що дістала вияв у повторній неявці в суд без поважної причини свідка, потерпілого, позивача, відповідача, експерта, спеціаліста, присяжного, перекладача, порушника або його законного представника, або в повторному невідкоренні зазначених осіб та інших громадян розпорядженню головуючого, а також в порушенні встановлених Правил поведінки громадян у суді, – тягне накладення штрафу від двадцяти п'яти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб».

Крім того, з метою забезпечення притягнення порушників до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду поза приміщеннями органів судової влади доцільно доповнити главу 15 КпАП статтю «Образа судді, народного засідателя, присяжного», яку необхідно викласти у наступній редакції: «Образа судді, народного засідателя, присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, вчинена поза приміщеннями органів судової влади, – тягне ...».

З метою уніфікації судової практики, мінімізації підстав для суб'єктивного тлумачення норм адміністративно-деліктного законодавства та унеможливлення випадків безпідставного притягнення осіб до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду пропонуємо розробити та впровадити єдині для всіх судів «Правила поведінки громадян у суді», які доцільно прийняти як додаток до Закону України від 7 липня 2010 р. «Про судоустрій і статус суддів».

Зазначені пропозиції мають на меті підвищити ефективність відповідальності за прояв неповаги до суду та сприяти захисту прав і свобод громадян – учасників судового процесу.

¹ Див.: Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення відповідальності за зрив розгляду судових справ та прояв неповаги до суду», підготовлений у Верховному Суді України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/81b1c8a59140111ffc2256bf7004f9cd3/347837f65a0af9e2c22574fd003bdb7b?OpenDocument>

КОЛОМОЄЦЬ Т., КАЛАШНИК Ю. Проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду.

У науковій статті досліджуються проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду. Аналізуються такі проблеми, як неможливість притягнення до відповідальності за вчинення зазначеного правопорушення деяких учасників судового засідання, відсутність альтернативних адміністративних стягнень у санкції ст. 185-3 КпАП, правова невизначеність понять «злісне ухилення» та «явна зневага», відсутність процедури фіксації судового засідання під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, кваліфікація проявів неповаги до суду як дрібного хуліганства тощо. Формуються пропозиції щодо шляхів подолання окреслених проблем.

Ключові слова: актуальні проблеми, прояв неповаги до суду, злісне ухилення, явна зневага, судове засідання, розпорядження головуєчого, порушення порядку, явка в суд, встановлені правила, альтернативні стягнення.

КОЛОМОЄЦЬ Т., КАЛАШНИК Ю. Проблемы и перспективы усовершенствования ответственности за проявление неуважения к суду.

В научной статье исследуются проблемы и перспективы усовершенствования ответственности за проявление неуважения к суду. Анализируются такие проблемы, как невозможность привлечения к ответственности за совершение указанного правонарушения некоторых участников судебного заседания, отсутствие альтернативных административных взысканий в санкции ст. 185-3 КпАП, правовая неопределенность понятий «злостное уклонение» и «явное неуважение», отсутствие процедуры фиксации судебного заседания во время рассмотрения дел об административных правонарушениях, квалификация проявлений неуважения к суду как мелкого хулиганства и другие проблемы. Формулируются предложения относительно путей преодоления обозначенных проблем.

Ключевые слова: актуальные проблемы, проявление неуважения к суду, злостное уклонение, явное неуважение, судебное заседание, распоряжения председательствующего, нарушение порядка, явка в суд, установленные правила, альтернативные взыскания.

KOLOMOETS T., KALASHNYK Y. Problems and prospects of improvement of the administrative responsibility for display of disrespect to court.

In the scientific publication the urgent problems of the administrative responsibility for display of disrespect to court are investigated. Such problems as impossibility of attraction to the responsibility for fulfilment of the specified offence of some participants of judicial session, absence of alternative administrative punishments in the sanction of clause 185-3 Codes of Ukraine about administrative offences, legal uncertainty concerning concepts «malicious evasion» and «obvious disrespect», absence of procedure of fixing of judicial session, qualification of displays of disrespect to court as hooliganisms and other problems are analyzed. The offers concerning ways of overcoming of the designated problems are formulated.

Key words: urgent problems, display of disrespect to court, malicious evasion, obvious disrespect, judicial session, order presiding, infringement of the order established rules, alternative punishments.